

Grankulla stads förslag till utlåtande om ändring av statsrådets förordning (förordningen om grundläggande utbildning)

1. Har ni synpunkter på det föreslagna 10 § om läsårsbedömning?

Vi understöder målet att stärka likvärdigheten och enhetligheten i bedömningen. Vi önskar dock ett förtydligande av bestämmelsen enligt vilken ett godkänt vitsord (5) förutsätter att eleven uppnår den kunskapsnivå som motsvarar vitsordet 5.

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ingår ett flertal mål och delområden inom varje läroämne. Hittills har bedömningen i praktiken grundat sig på en helhetsbedömning av elevens kunnande i relation till läroämnets samlade mål. Vid bedömningen har man även kunnat tillämpa kompensationsprincipen, vilket innebär att eleven inte nödvändigtvis uppnår nivån för vitsordet 5 inom alla mål, men att starkare kunnande inom vissa målområden har kunnat kompensera svagare kunnande inom andra.

Vi önskar därför att följande frågor förtydligas:

- Innebär bestämmelsen att eleven måste nå den nivå som motsvarar vitsordet 5 inom samtliga mål i läroämnet?
- Kan bedömningen även fortsättningsvis baseras på en helhetsbedömning av elevens kunnande?
- Är det fortfarande möjligt att tillämpa kompensationsprincipen?

Vi vill dessutom lyfta fram vår oro kring hur helhetsbedömningen av kunskandet och kompensationsprincipen kommer att tillämpas framöver. Om ett godkänt vitsord förutsätter att eleven uppnår nivån för vitsordet 5 inom samtliga centrala delområden kan detta få betydande konsekvenser för elever vars kunnande är ojämnt fördelat.

Många elever har tydliga styrkor inom ett läroämne samtidigt som de har stora utmaningar inom vissa delområden eller färdigheter. Detta gäller särskilt elever med inlärningssvårigheter eller andra stödbehov som påverkar lärandet. Om möjligheten att tillämpa kompensationsprincipen begränsas eller försvinner helt finns en risk att fler elever än tidigare inte uppnår ett godkänt vitsord i ämnet. Det är dock viktigt att notera att ett uteblivet godkänt vitsord inte nödvändigtvis leder till att eleven måste gå om årskursen. I dessa situationer har eleven ofta redan under en längre tid fått stöd för sitt lärande, och om målen i läroämnet trots stödinsatserna inte uppnås kan lärokursen avgränsas utifrån elevens behov. Därför kan den mest betydande konsekvensen av förändringen snarare vara en ökning av antalet avgränsade lärokurser än en ökning av antalet elever som blir kvar på årskursen. Om antalet avgränsade lärokurser ökar medför detta även konsekvenser för personalresurserna. Det förutsätter att det finns ett tillräckligt antal behöriga specialklasslärare med kompetens att möta elevernas ökade stödbehov samt ansvara för den undervisning, planering, bedömning och det multiprofessionella samarbete som avgränsade lärokurser kräver. Reformens konsekvenser för personaldimensioneringen bör därför beaktas som en del av genomförandet.

Samtidigt uppdateras bedömningskriterierna. Utifrån de utkast som presenterats kan det tolkas som att uppnåendet av kriterierna för vitsordet 5 i högre grad ska bedömas oberoende av de stödåtgärder eleven får. Detta kan leda till att fler elever behöver avgränsade lärokurser i läroämnena där de har betydande svårigheter inom enskilda delområden. Vi anser att det bör bedömas noggrant om en sådan utveckling alltid är förenlig med elevens bästa och med målsättningen att stödja elevens lärande i den egna gruppen.

Samtidigt är det viktigt att beakta den pågående reformen av stödet för lärande. Om eleverna får rätt stöd i rätt tid samt en ändamålsenligt differentierad undervisning kan en del av dessa utmaningar sannolikt förebyggas. För elever med problematisk skolfrånvaro eller långvariga svårigheter i skolgången och som har svårt att visa sitt kunnande genom traditionella bedömningssätt kan undervisning enligt målhelheter i vissa situationer utgöra ett ändamålsenligt alternativ.

Vi ser det dock som mycket positivt att bedömningen förtydligas och görs mer enhetlig nationellt samt att tyngdpunkten i allt högre grad läggs på stöd och differentiering i undervisningen snarare än på anpassningar i själva bedömningen.

Det är viktigt att bedömningspraxis är nationellt enhetlig, men samtidigt pedagogiskt ändamålsenlig och anpassad till olika läroämnens karaktär.

2. Har ni synpunkter på det föreslagna 11 § om studiegång och övergång till följande årskurs?

Vi anser att det är positivt att frånvarons betydelse för lärande och bedömning uppmärksammas tydligare. Vi vill dock fästa uppmärksamhet vid bestämmelsen enligt vilken långvarig frånvaro som inte beror på hälsoskäl kan beaktas vid bedömningen eller påverka möjligheten att ge ett vitsord.

Vi ser ett behov av följande preciseringar:

- Vad avses med långvarig frånvaro? Handlar det om ett visst antal frånvarotimmar eller om en individuell helhetsbedömning?
- Vem bedömer om frånvaron beror på hälsoskäl?
- Hur ska hälsorelaterade orsaker påvisas?
- Vad avses med hälsoskäl i detta sammanhang?

I praktiken befinner sig elever i mycket olika situationer. En del familjer har goda möjligheter att söka vård, få utredningar och erhålla de intyg som behövs. Samtidigt finns det elever vars hälsorelaterade eller funktionsrelaterade utmaningar förblir oupptäckta, eller vars utrednings- och vårdprocesser drar ut på tiden. I vissa fall kan det ta ett läsår eller längre innan eleven får de undersökningar, den diagnos eller det stöd som situationen kräver.

Det finns därför en risk att regleringen leder till ökad ojämlikhet mellan elever. Det är viktigt att bedömningen inte påverkas av familjens möjligheter att få tillgång till vård eller att införskaffa medicinska utlåtanden.

Vi önskar också ett förtydligande av vad det konkret innebär att långvarig frånvaro kan beaktas vid bedömningen eller påverka möjligheten att få ett vitsord. Utgångspunkten för bedömningen bör vara elevens kunnande, inte frånvaron som sådan.

Samtidigt är det en realitet att långvarig frånvaro ofta påverkar elevens lärande och därmed också bedömningsunderlaget. Det är därför motiverat att frågan uppmärksammas. Utmaningen är att säkerställa att lösningarna främjar likvärdighet och inte förstärker skillnader mellan elever.

Vi vill dessutom lyfta fram den praktiska problematik som är kopplad till hur orsakerna till frånvaro tolkas och dokumenteras. Praxis varierar, och vårdnadshavarnas möjligheter och benägenhet att utreda bakgrunden till frånvaron skiljer sig åt. I vissa fall registreras frånvaro som hälsorelaterad, medan motsvarande situationer i andra fall inte dokumenteras på samma sätt. Detta kan leda till att

elever behandlas olika utgående från den registrerade orsaken till frånvaron, trots att frånvarons konsekvenser för lärandet och skolgången i praktiken är likartade.

Eftersom frågan ytterst handlar om elevens möjligheter att avancera i studierna och övergå till följande årskurs anser vi att bedömningen i första hand bör utgå från elevens visade kunskande och inte från orsaken till frånvaron som sådan. Oberoende av orsaken till frånvaron behöver eleven få det stöd för lärandet och skolgången som situationen förutsätter. Vid behov bör även de möjligheter till flexibilitet som lagstiftningen erbjuder utnyttjas, såsom studier enligt målhelheter, när detta bäst stöder elevens lärande, välbefinnande och fortsatta skolgång.

Vi vill dessutom lyfta fram den ojämlikhet som finns i tillgången till sjukhusundervisning. Tillgången varierar mellan olika delar av landet eftersom endast vissa kommuner har rätt och möjlighet att ordna sjukhusundervisning. Kriterierna för antagning samt undervisningens omfattning varierar dessutom mellan olika verksamheter. Detta medför att vissa elever med långvariga hälsorelaterade frånvaroperioder får betydligt mer undervisningsstöd än andra.

Vi önskar därför att man i beredningen bedömer hur dessa regionala skillnader påverkar elevernas möjligheter att få undervisning, bli bedömda på likvärdiga grunder och uppnå de mål som ställs i den grundläggande utbildningen.

3. Har ni synpunkter på det föreslagna 12 § om slutbedömning?

Vi önskar dessutom ett förtydligande kring användningen av mellanbetyg i årskurs 9 som underlag för slutbedömningen. I skolor som tillämpar periodsystem kan läroämnena vara ojämnt fördelade över läsåret. Vissa läroämnen omfattar endast en årsveckotimme och genomförs under en eller ett par perioder, medan andra pågår under större delen av läsåret. Detta kan medföra utmaningar när mellanbetyget används som en del av underlaget för slutvitsordet, eftersom eleven vid tidpunkten för mellanbetyget inte nödvändigtvis har haft möjlighet att visa sitt kunskande i alla läroämnen i den omfattning som slutbedömningen förutsätter. Vi önskar därför att konsekvenserna för skolor med periodsystem beaktas och att tillämpningen förtydligas.

4. Har ni synpunkter på det föreslagna 12 a § om betyg?

Våra centrala synpunkter på betyg har framförts ovan i punkt 3.

5. Har ni övriga kommentarer till förslaget?

Utöver det som framförts ovan har vi inga övriga kommentarer till förslaget.